

This eChok volume of
Deuteronomy
Volume 1

is Dedicated in honor of

Lilian and Nathan Haber

Dedicated by Amy and Jimmy

הלכה

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapter 2

הרב"ם הלכות ברכות פרק ב

(1) One [who was saying the blessings after a meal and] forgot and did not mention the sanctity of the day on the Sabbath, or on a Festival: If he remembers before he begins reciting the fourth blessing (הטוב והמטיב), on the Sabbath he says, "Blessed is the Lord Who gave rest to His people Israel as a sign and as a holy covenant. Blessed are You, O Lord, Who sanctifies the Sabbath." On a Festival he says, "Blessed is He Who gave Festivals to His people Israel for joy and rejoicing. Blessed are You, O Lord, who sanctifies Israel and the [sacred] times." Then he begins the fourth blessing and finishes it. If he remembers after he has started reciting the fourth blessing, he interrupts and returns to the beginning, which is the blessing of "Who feeds" (הזן). (2) On New Moons, if one forgot and did not say "may it ascend and come" [*ya'aleh ve-yavo*], if he remembers before starting the fourth blessing, he says, "Blessed is He who gave New Moons to His people Israel for remembrance" but he does not conclude it. He then begins reciting the fourth blessing and finishes it. But if he remembers after beginning the fourth blessing, he finishes it and need not go back. The same applies to the intermediate days of a Festival. On Chanukah and Purim: If he forgot and did not mention the subject [of the day—על הנסים] in the blessing after eating a meal, he need not go back.

א שָׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר בְּשַׁבָּת אוֹ בְּיוֹם טוֹב קְדֻשַׁת הַיּוֹם אִם נִזְכַּר קֹדֶם שְׂיִתְחִיל בְּבִרְכַּה רְבִיעִית בְּשַׁבָּת אוֹמֵר בְּרוּךְ ה' אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְאוֹת וּלְבְרִית קְדֻשׁ בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת. בְּיוֹם טוֹב אוֹמֵר בְּרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן יָמִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה בְּרוּךְ אַתָּה ה' מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַזְמַנִּים. וּמִתְחִיל בְּבִרְכַה רְבִיעִית וְגוֹמְרָהּ. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּבִרְכַה רְבִיעִית פּוֹסֵק וְחוֹזֵר לְרֵאשׁ שֶׁהוּא בְּרַבַּת הַזֶּן: ב בְּרֵאשֵׁי הַיָּדָשִׁים שָׁכַח וְלֹא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֵא אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל בְּרִכַּה רְבִיעִית אוֹמֵר בְּרוּךְ אֲשֶׁר נָתַן רֵאשֵׁי הַיָּדָשִׁים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לְזַכְרוֹן וְאִינוּ חוֹתֵם בָּהּ וּמִתְחִיל בְּבִרְכַה רְבִיעִית וְגוֹמְרָהּ. וְאִם נִזְכַּר אַחַר שֶׁהִתְחִיל בְּבִרְכַה רְבִיעִית גּוֹמֵר אוֹתָהּ וְאִינוּ חוֹזֵר וְכֵן בְּחֻלוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וּבְחֻנְפָּה וּבְפּוֹרִים אִם שָׁכַח וְלֹא הִזְכִּיר הַעֲנִין בְּבִרְכַת הַמְּזוֹן אִינוּ חוֹזֵר:

SHOFTIM FOR MONDAY

שופטים ליום שני

TORAH

תורה

יכוין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מוטוספת הרוח משבת שעברה

ב אֲרִי יִשְׁתַּכַּח בֵּינְךָ בְּחַדָּא
מְקַרְוֵיךָ דִּי אֱלֹהֵיךָ יְהִי לְךָ
גְּבַר אוֹ אִתְּתָא דִּי יַעֲבֹד יִתְּ
דְּבִישׁ קֹדֶם יִי אֱלֹהֵיךָ לְמַעַבְר

ב כִּי־יִמָּצָא בְּקִרְבְּךָ בְּאַחַד שַׁעְרֶיךָ אִשֶׁר־
יְדוּהָ אֱלֹהֶיךָ נִתֵּן לְךָ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אִשֶׁר
יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְדוּהָ־אֱלֹהֶיךָ לְעֵבֵר

(2) If there will be found among you, within one of your gates which the Lord your God gives you, a man or woman who will have done evil in the eyes of

על קימה: ג ואול ופלח לטעות
 עממיא וסגיד להון ולשמשא
 או לסיגרא או לכל חילי
 שמיא די לא פקדית: ד ויהוון
 לך ותשמע ותתבע יאות והא
 קשטא פון פתגמא אתעבדת
 תועבתא הדא בישראל:
 ה ותפק ית גברא ההוא או ית
 אתתא ההיא די עבדו ית
 פתגמא בישא הדין לתרע בית

בְּרִיתוֹ: ג וַיִּלְךָ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים
 וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָהֶם וּלְשֶׁמֶשׁ וְאוֹ לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־
 צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי: ד וְהִגַּדְתָּ לְךָ
 וּשְׁמַעְתָּ וּדְרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אִמֶת נִכּוֹן
 הַדָּבָר נַעֲשֶׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל:
 ה וְהוֹצֵאת אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה
 הַהוּא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הַרַע הַזֶּה

the Lord your God, to transgress His covenant (3) And who will have gone and served other gods and prostrated himself to them, or to the sun, the moon; or any of the hosts of the heaven, which I have not commanded; (4) And it will be told to you, and you will hear of it, and investigate thoroughly, and behold the matter is true and certain, that this abomination was done in Israel. (5) Then you will bring out that man or that woman who had committed that evil thing,

RASHI

רש"י

(2) **To transgress His covenant** — *which He made with you, namely, not to serve idols.*

(3) **[And who will have gone and served other gods ... the sun, the moon, or any of the hosts of the heaven] which I have not commanded** — *to serve them.* (Megillah 9b) (4) **[And behold the matter is true, and certain** — *i.e., the testimony confirms the allegation.* (5) **Then you will bring out that man [or that woman who had committed that evil thing] ... to your gates** —

(ב) לעבר בריתו. אשר כרת ה' אתכם שלא לעבד עבודת כוכבים: (ג) אשר לא־צויתי. לעבדם: (ד) נכון. מכון העדות: (ה) והוצאת את־האיש ההוא וגו' אל שעריך וגו'. המתרגם "אל שעריך" לתרע בית דינך טועה, שכן שנינו: "אל שעריך", וה שער שעבד בו. או אינו אלא שער שדון בו ונאמר "שעריך" למטה ונאמר "שעריך" למעלה מה "שעריך" האמור למעלה שער שעבד בו, אף "שעריך" האמור למטה שער שעבד בו. ותרגומו: לקרויך?

אל שעריך *as* לתרע בית דינך, "to the gate of your court," is mistaken. For we have learned the following: when the verse [here] says "to the gates," does this refer to the gates [of the city] where the accused worshipped idolatry, or does it refer to the gates [of the court] where he was judged [since the courts were located at the gates]? [In answer to this,] the verse here says "to your gates," and an earlier verse (17:2) says "your gates." Now just as the earlier expression [clearly] refers to the gates [of the city] where the accused worshipped idolatry [and not to the gates of a court], so too, this [identical expression] refers to the gates [of the city] where the accused worshipped [i.e., at any general place within the city]. Thus the correct translation is לקרויך, "to your cities."

אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה
וּסְקַלְתֶם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ:
דינך ית גברא או ית אשתא
ותרגמנון באבניא וימותון:

[and bring] the man or woman to your gates, and you will stone them with stones and they will die;

PROPHETS Isaiah 51

נביאים ישעיהו פרק נא

יח אין מנהל לה מפל בנים ילדה ואין מחזיק בידה
מפל בנים גדלה: יט שתים הנה קראתיך מי יגוד
לך השד והשבר והרעב והחרב מי אנחמך: כ בניך
עלפו שכבו בראש כל חוצות פתוא מכמר
המלאים חמת יהוה גערת אלהיך: כא לכן שמעני
נא זאת עניה ושכרת ולא מיין:

יח לית דמנחם לה מפל בנין
דיילידת ולית דמתקיף בידה
מפל בנין דרביאת: יט תרתין
עקון אתאה עלך ירושלם לא
יכילית למיקם פד ארבע
ייתון עלך ביזא ותברא
וכפנא וחרבא לית די
מנחמיך אלהין אנא: כ בניך
יהון מטרפין רמן בריש כל

שוקיא כמזרקי מצדון מלן חמתא מן קדם ?? מזופיתא מן קדם אלהיך: כא בכן שמעני כען דא
משלטלתא דרויא מן עקא ולא מן חמר:

(18) She has no guide out of all the sons she bore, and she has no one who takes her by the hand out of all the sons she raised. (19) These two things have befallen you; who will lament for you? Plunder and destruction, and famine and sword. [With] whom will I console you? (20) Your sons have fainted, they lie at the entrance of all streets like a wild ox in a net, full of the wrath of the Lord, the rebuke of your God. (21) Therefore, hearken now to this, you poor one, and who is drunk but not from wine.

RASHI

רש"י

(19) **These two things have befallen you** — *Twofold calamities. Who will lament for you* — *to console you, [by] saying, This [nation] also suffered in the same manner as you.* (20) **Fainted** — *An expression of faintness.*

(יט) שתים הנה קראתיך. צרות כפולות: מי יגוד לך. לנחמד לומר לך אף זה לקה במוך: (כ) עלפו. עיפו: פתוא. שור הבר שנפל למכמר זה רשת: (כא) ושכרת ולא מיין. רק מחמת רוב צרותיה:

Like a wild ox — *Abandoned, like this wild ox that falls in a net.* (21) **And who is drunk but not from wine** — *Rather from her many misfortunes.*

Writings Psalms 45

כתובים תהלים פרק מה

ה וְשִׁיבְהוֹרֶךְ סִגִּי בְּגִין כֵּן
תִּצְלַח לְמַרְכָּב עַל סוּסֵי
מַלְכוּתָא עַל עֶסֶק הַמְּנוּתָא
וּקְשׁוּט וְעִנּוּתְנוּתָא צְדָקָתָא
וְיִלְפָנָךְ יִי לְמַעַבְד דְּחִילֵן בְּיַד
יְמִינָךְ: ו גִּרְרָךְ שְׁלִיפִין עֲמִמִּין
תַּחְתֶּיךָ יִפְלוּן וּבְנֵי קִשְׁתֶּיךָ
יִשְׁתַּלְחִוּן בְּלֵב סְנָאֵי מְלָכָא:
ז כּוֹרְסֵי קִרְרָךְ יִי קָיִים לְעֲלָמֵי

ה וְהִדְרָךְ | צִלַּח רָכָב עַל־דְּבַר־אֱמֶת וְעִנּוּת־צְדָקָה
וְתוֹרָךְ נִוְרָאוֹת יְמִינֶךָ: ו הַצִּיף שְׁנוֹנִים עַמִּים תַּחְתֶּיךָ
יִפְלוּ בְּלֵב אוֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ: ז כֶּסֶף אֱלֹהִים עוֹלָם וְעַד
יִשְׁבֵּט מִיֶּשֶׁר שְׁבֵט מַלְכוּתֶךָ: ח אָהַבְתָּ צְדָקָה וְתִשְׁנֵא
רָשָׁע עַל־כֵּן | מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שֶׁשֶׁן
מִחֲבַרְךָ:

עלמין חוטרך תרצתא חוטרך דמלכותך: ח מטול די רחמת צדקתא וסניתא רשעא מטול היכנא
רבך יי אלהך משחא דחודא יתיר מן חברך:

(5) And in your majesty prosper, ride on, in behalf of truth and righteous humility; and let your right hand teach you tremendous things. (6) Your arrows are sharp; the people fall under you; [they sink] into the heart of the king's enemies. (7) Your throne, given of God, is for ever and ever; a scepter of equity is the scepter of your kingdom. (8) You have loved righteousness, and hated wickedness; therefore God, your God, has anointed you with the oil of gladness above your fellows.

RASHI

רש"י

(5) **In behalf of truth** — *to teach properly, and to conduct oneself with righteous humility.*

(6) **Your arrows** — *your pupils* — **are sharp. The people fall under you** — *by the merit of Torah.* (7) **Your throne, given of God** — *Your [which you have given] throne prevails and judges for ever and ever.*

(א) על דבר אמת. להורות כדת ולהתנהג בענות
צדק. ותורך. ותורה אותך: (ב) הציף שנונים.
תלמידריך. עמים תחתיהך. בזכות התורה. (ג) כסף
אלהים. כסף שר ושופט לעולם ועד:

Mishnah Betzah, chapter 1

משנה ביצה פרק א'

(1) If an egg was laid on a Festival [which was right after Sabbath]: the School of Shammai say, It may be eaten [on the same day]; but the School of Hillel say, It may not be eaten [on that day, since the egg was formed the day before

א ביצה שנולדה ביום טוב, בית שמאי אומרים, תאכל. ובית הלל אומרים, לא תאכל. בית שמאי

רבנו עובדיה מברטנורא

א ביצה שנולדה ביום טוב. (ביום טוב) שלאחר שבת עסקינן. וטעמייהו דבית הלל דאמרי לא תאכל, משום דכל ביצה דמתיליך האידנא מאתמול גמרה לה, ונמצאת שבת מכינה ליום טוב, והתורה אמרה (שמות סזויה) ביום הששי והכינו, וסתם ששי חול הוא, וחול מכין לשבת, וחול מכין ליום טוב, דיום טוב נמי אקרי שבת, ואין יום טוב מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב. והכנה כי הך דביצה אע"ג דבידי שמים היא מקריא הכנה. ומיהו, שבת ויום טוב דחשיבי, בעיא סעודתן הזמנה בחול ואין אחד מהן מכין לחברו אפילו בהכנה דבידי שמים. אבל סעודת חול לא חשיבא

it is considered as having been prepared on the Sabbath for use on the Festival which is prohibited]. The School of Shammai say, [The amount of] leavening [forbidden on Pesach] is as the bulk of an olive, and [the amount of] chametz [bread, forbidden on Pesach] is as the bulk of a date. But the School of Hillel say, [The amount forbidden] of each is as the bulk of an olive. (2) If a person slaughters game or

אומרים, שאור בכזית וחמץ בכפות בת. ובית הלל אומרים, זה וזה בכזית: ב השוחט היה ועוף ביום טוב, בית שמאי אומרים, יחפור בדרך ויכסה, ובית הלל אומרים, לא ישחוט, אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. ומודים, שאם שחט, שיחפור בדרך ויכסה. שאפר כירה מוכן הוא: ג בית שמאי אומרים, אין מוליכין את הסלם משובך לשובך, אכל מטהו מחלון לחלון. ובית הלל מתירין. בית

poultry on a Festival: the School of Shammai say, He may dig up [earth] with a shovel and over [the blood]. But the School of Hillel say, He may not slaughter unless he had earth prepared from the preceding day; and they [the two Schools] agree that if he [already] slaughtered he should dig up [earth] with a shovel and cover [the blood], and they both agree [that the ashes of a stove [accumulated from before the Festival] are [regarded as] prepared [it is not necessary to actually set it aside before the Festival to use it on the Festival, and it may be used to cover the blood]]. (3) The School of Shammai say, A ladder may not be carried [on a Festival] from one dovecote to another [to bring down pigeons to be slaughtered, even in private domain], but one may incline it from one pigeon hole to another [in the same dovecote]; while the School of Hillel permit [the

רבנו עובדיה מברטנורא

ולא בעיא הזמנה, הלכך באחד בשבת בעלמא שאינו יום טוב לית לן למיסר ביצה שנולדה בו לפי שנגמרה בשבת, דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זימון מבעוד יום. ואסרו ביצה שנולדה בכל יום טוב ואע"פ שאינו אחר שבת, גזירה משום יום טוב שאחר שבת. וכן אסרו ביצה שנולדה בכל שבת לגמעה חיה, גזירה משום שבת שאחר יום טוב. ושבת ויום טוב הסמוכים זה לזה, ביצה שנולדה בזה אסורה בזה. וכן שני ימים טובים של ראש השנה. אבל שני ימים טובים של גלויות דממה נפשך אחד מהם חול, ביצה שנולדה בזה מותרת בזה: **שאור בכזית**. לענין אכילה כולי עלמא לא פליגי דזה וזה בכזית, מדפתח הכתוב בשאור וסיים בחמץ, שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת (שמות יב), לומר לך זהו שאור וזהו חמץ כזה כן זה. כי פליגי, לענין ביעור, בית שמאי סברי מדכתב רחמנא לתרויהו שאור וחמץ ולכתוב חמץ שאין חמוצו קשה ואפילו הכי חייב לבער וקל וחומר לשאור שחמוצו קשה, אלא שמע מינה שיעור: של זה לא כשיעורו של זה, ולא ילפינן ביעור מאכילה. ובית הלל סברי, זה וזה בכזית, דילפינן ביעור מאכילה. ומשום דהנך תלת מילי מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל גבי יום טוב, תנא להו הכא גבי הדדי: **בככותבת**. תמרה: **ב השוחט חיה ועוף**. הבא לשחוט חיה ועוף ונמלך בבית דין כיצד יעשה: **בית שמאי אומרים**. בית דין מורין לו שישחוט לכתחלה ויחפור בדרך נעוץ שהכינו מבעוד יום, כלומר שיעקור אותו ממקום נעיצתו ויעלה עפר ויכסה. ומיירי כשהוא נעוץ בחעפר תיחוח הראוי לכיסוי, שאינו מחוסר כתישה: **דקר**. יתד שנועצים בארץ. לשון וידקור את שניהם (במדבר כה): **שאפר כירה מוכן הוא**. לאו אמלתייהו דבית שמאי ובית הלל קאי, אלא מלתא באנפי נפשה הוא, והכי קאמר, ואפר כירה מוכן הוא ואינו צריך הזמנה, דדעתיה עלויה. ולא שנו אלא שהוסק מערב יום טוב, אבל הוסק ביום טוב אסור, דליכא למימר דעתיה עלויה מאתמול. ואם ראוי לצלות בו ביצה, שעדיין הוא רמוץ חם, אע"פ שהוסק ביום טוב, מותר לכסות בו, אידי דחסי להפוכי ביה לצלות בו ביצה, שקיל ליה נמי ומכסה בו: **ג אין מוליכין את הסולם משובך לשובך**. בסולם של עליה כ"ע לא פליגי דאסור ובסולם של שובך נמי כשהוא מוליכו ברה"ר מודו ב"ה דאסור שהרוחה חומר נתקן גגו הוא מוליכו ועושה מלאכה ביו"ט כי פליגי שמוליכו ברה"י ואין בני אדם רואים אותו ב"ש סברי אין מוליכין שכל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור ובה"ה מתירין אע"ג

moving of the ladder in a private domain]. The School of Shammai say, A person may not take [the first crop of doves, to slaughter them, on a Festival], unless he had stirred and touched them [thereby, designating them] the previous day. But the School of Hillel say, He stands and says, "This one and this one I will take."

(4) If he designated black [doves in one dovecote, to eat on the Festival] and found white ones [or, he designated] white ones and he found black ones; [if he designated] two, and found three, they are forbidden [to be taken

on the Festival and we don't say in the latter case, let the ones that were prepared, neutralize the other]. [If he designated] three, and he found two, they are permitted [we say most likely the ones remaining are the ones he designated]. [If he designated] within the nest, and he found [them] in front of the nest, they are forbidden [we say, those he found, are not the same ones designated]. If there are no other [pigeon holes] in the area] except this one, then they are permitted. (5) The School of Shammai say, A person may not remove the shutters on a Festival [for it is of the nature of building and pulling down, work forbidden on a Festival]. But the School of Hillel permit, [and] even [permit] returning [the shutters, (see Bartenura regarding what type of shutter the Mishnah is referring to)]. The School of Shammai say, A person may not take the pestle [normally used for pounding grain, a work forbidden on a Festival] to cut meat with it [on a Festival]. But the School of Hillel permit. The School of Shammai say, A person may not place a hide to be tread upon [e.g., as a doormat, thereby becoming a usable skin hide], nor may he pick it up, unless

שִׁמְאֵי אוֹמְרִים, לֹא יִטּוֹל, אֶלָּא אִם כֵּן נִעְנַע מִבְּעוֹד יוֹם. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, עוֹמֵד וְאוֹמֵר זֶה וְזֶה אֲנִי נוֹטֵל: ד' זִמָּן שְׁחוּרִים וּמִצָּא לְבָנִים, לְבָנִים וּמִצָּא שְׁחוּרִים, שְׁנַיִם וּמִצָּא שְׁלֹשָׁה, אֲסוּרִים. שְׁלֹשָׁה וּמִצָּא שְׁנַיִם, מִתְּרִים. בְּתוֹךְ הַקֶּן וּמִצָּא לְפָנָי הַקֶּן, אֲסוּרִים. וְאִם אֵין שֵׁם אֶלָּא הֵם, הָרִי אֵלּוּ מִתְּרִים: ה' בֵּית שִׁמְאֵי אוֹמְרִים, אֵין מִסְלָקִין אֶת הַתְּרִיסִין בְּיוֹם טוֹב. וּבֵית הַלֵּל מִתְּרִין אֶף לְהַחְזִיר. בֵּית שִׁמְאֵי אוֹמְרִים, אֵין נוֹטְלִין אֶת הָעֵלִי לְקַצֵּב עָלָיו בְּשׂוֹר. וּבֵית הַלֵּל מִתְּרִין. בֵּית שִׁמְאֵי אוֹמְרִים, אֵין נוֹתְנִין אֶת הָעוֹר לְפָנָי הַדְּרָסָן וְלֹא יִגְבִּיהֶנּוּ, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ עֲמוּ כְּנִית

רבנו עובדיה מברטנורא

דבעלמא דינא הכי הוא הכא שרי משום שמחת יו"ט: **מחלון לחלון**. באותו שיבך עצמו שכן דרך שובך להיות בו (מחיצות הרבה) קן לכל זוג וזוג וחלון בכל קן וקן: **זה וזה אני נוטל**. פליגייתיהו דב"ש וב"ה דוקא בבריכה ראשונה שדרך מגדלי יונים תמיד להניח בריכה ראשונה דהיינו שני גוזלות ראשונות שאמהות משתעשעות בהן ולא יברחו וב"ש סברי דבדביר בעלמא לא סגי דילמא כי שקיל להו למחר אתי לאמלוכי וחיים עלייהו והוי טילטול שלא ליצרך אבל משנענע וממשמש בהן מבעוד יום לשחיטה ולא חס עלייהו תו לא חיישינן דחיים וב"ה סברי לא גזרינן דלמא חס עלייהו ואפי' בבריכה ראשונה: **ד' זמן שחורים ומצא לבנים**. הא מלתא דפשיטא הוא ולא אצטריך למתנייהו אלא ה"ק זימן שחורים ולבנים ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים והכי פירושא דמתני' זימן שחורים בקן זה ומצא בו לבנים זימן בבני לבנים ומצא בו שחורים מהו דתימא הני אינהו ואתהפוך אתהפוכי קמ"ל: **שנים ומצא שלשה**. ואינו מכיר המוכנין, כולן אסורין: **שלשה ומצא שנים מותרים**. האחד הלך, והשנים נשארו. ולא אמרינן כשם שהאחד הלך כן הלכו כולם והני אחריני נינהו: זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן. ובתוך הקן לא מצא כלום, אסורים: **ואם אין**. באותו שובך אלא הן **הרי אלו מותרין**. ואע"פ שיש שובך אחר קרוב לו בתוך חמשים אמה, אם אין אותו שובך בשורה של שובך זה בשוה אלא בקרן זוית, לא אמרינן מההוא שובך הקרוב אתו, שהוגלות כל זמן שאינם פורחים אלא מדין ברגליהן אינן מודין אלא כנגד הקן שלהן בשוה, שאם רואין קניהן כשהופכין לאחוריהן מדין ואם לאו אין מודין: **ה העלי**. יד של עץ גדול הרבה ועגול שכותשים בו את הריפות ודומיהן. ומפני כובדו וגדלו אין תורת כלי עליו: **לקצב**. לחתוך: **ובית הלל מותרין**. משום שמחת יום טוב, ואע"פ שאין עליו תורת כלי :

there is flesh on it as the bulk of an olive. But the School of Hillel permit [for if you prohibit, he will fear losing the value of the skin, and will refrain from slaughtering on the Festival]. The School of Shammai say, A person may not take out [on a Festival] to public domain an infant, or a *lulav*, or a Torah scroll [nor anything not for the purpose of eating]. But the School of Hillel permit. (6) The School of Shammai say, A person may not bring *challah* or priestly dues to the priest on a Festival, whether they were separated on the previous day or on the same day. But the School of Hillel permit. The School of Shammai said to them [that this resembles] a *gezerah shavah* [an analogy of identical or similar words which are meant to clarify one another, supports our view]: *Challah* and priestly dues are gifts to the priest, and *terumah* is a gift to the priest; just as *terumah* may not be brought [on the Festival, since it could be brought before the Festival], so too, the other gifts may not be brought. The School of Hillel said to them, No! If you said so about *terumah*, which may not be separated [on the Festival], will you say so for presents, which may be separated [on the Festival]? (7) The School of Shammai

בְּשֵׁר. וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין מוֹצִיאִין לֹא אֶת הַקֶּטֶן וְלֹא אֶת הַלּוֹבֵב וְלֹא אֶת סֵפֶר תּוֹרָה לְרֵשׁוֹת הָרְבִים. וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין: וּ בֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִין מוֹלִיכִין חֵלָה וּמִתְנֹת לְכַהֵן בְּיוֹם טוֹב, בִּין שְׁהוֹרְמוּ מֵאִמֶשׁ, בִּין שְׁהוֹרְמוּ מֵהַיּוֹם. וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי, גְּזֵרָה שְׁנִיָּה, חֵלָה וּמִתְנֹת מִתְנָה לְכַהֵן, וּתְרוּמָה מִתְנָה לְכַהֵן, כְּשֶׁם שְׁאִין מוֹלִיכִין אֶת הַתְּרוּמָה, כִּךְ אִין מוֹלִיכִין אֶת הַמִּתְנֹת. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הַלֵּל, לֹא, אִם אָמַרְתֶּם בְּתְרוּמָה שְׁאִינוּ זְכָאֵי בְּהֶרְמָתָהּ, תֵּאמְרוּ בְּמִתְנֹת שְׁזָכָאֵי בְּהֶרְמָתָן: ז בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים

רבנו עובדיה מברטנורא

לפני הדורסן. שידרסו עליו בני אדם כדי שלא יפסיד: **ולא יגביהנו** לטלטלו לאחר הפשטתו: **ובית הלל מתירין.** דאי לא שרית ליה לא שחית כדי שלא להפסיד העור וממנע משמחת יום טוב: **תריסין.** מוכרי בשמים יש להן חנויות העשויות כמין תיבות ועומדות בשוק ואינן מחוברות בקרקע, ותריסין הן דלתות שסוגרין בהן פתחי אותן תיבות, ופעמים שמסלקים אותן תריסין מפתח התיבה ושוחטין עליהן הסממנין שבחנות: **מתירין אף להחזיר.** בתריסין שאין להם ציר כלל כולי עלמא לא פליגי דשרי אפילו לנעול בהן פתח [בית שבתוך] החצר. ובתריסין שיש להן ציר מן הצד כולי עלמא לא פליגי דאסור לנעול בהן אפילו פתחי חנויות, דדמי לבנין. כי פליגי, בתריסין שיש להן ציר באמצע בעין בליטה ותוחבין אותה בחור שבאמצע דופן פתח החנות, בית שמאי סברי גזרינן ציר באמצע אטו ציר מן הצד, ובית הלל סברי לא גזרינן בתריסי חנויות, ושרי להחזיר, משום דבעי לאפוקי תבלין ואי לא שרית ליה לאהדורי לא פתח ואתי לאמנועי משמחת יום טוב: **לא את הקטן.** ולא כל מידי דלאו צורך אכילה: **ובית הלל מתירין.** דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה, הותרה נמי שלא לצורך אכילה. והוא שיהיה בה צורך מצוה כגון הני דחשיב במתני' או צורך הנאה כגון מפתח ביתו וכיוצא בהן. לאפוקי הוצאת אבנים וכיוצא בזה דבהא מודו בית הלל דאסור: **ו אין מוליכין חלה [ומתנות].** ביום טוב. אע"פ שמותר בהפרשתם, לא שרו בהולכתם, אלא תיקון עיסתו התירו לו ולא יותר: **מתנות.** הזרוע והלחיים והקיבה: **גזירה שוה.** לאו דוקא, דכולה מדרבנן גזרו משום גזירה דאין מגביהין תרומות ומעשרות ביום טוב, אלא דומיא דגזרה שוה: **מתנה לכהן.** מעשרים וארבע מתנות כהונה: **כשם שאין מוליכין את התרומה וכו'.** הך מתני' אדחיא לה בגמרא, דלא נחלקו ב"ש וב"ה שמוליכין חלה ומתנות. לא נחלקו אלא בהולכת תרומה, שב"ש אומרים אין מוליכין ובי"ה אומרים מוליכין. אמרו להן ב"ש לבי"ה חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן, כשם שמוליכין את המתנות כך מוליכין את התרומה, אמרו להם ב"ש, לא, אם אמרתם בחלה ומתנות שזכאי בהרמתן, שנתנו חכמים כח ורשות בהפרשתן לפי שהחייב שלהן בא ביום טוב דלשין ושוחטין ביום טוב וכיון שהותרו אותן של יום טוב שרינן להו להוליך אותן שנעשו מערב יום טוב, תאמרו בתרומה שאינה זכאי בהרמתה, שהרי אי אפשר שיבוא חיוב תרומה לכרי ביום טוב לפי שאין חיוב תרומה אלא משעת מריחה בכרי ואין ממרחין ביום

say, Spices may be ground [on a Festival] with a wooden pestle [although the pounding of spices are permitted on a Festival for it could not be prepared the day before since it would not be fresh, still it should be done in a somewhat different manner] and salt in a jar and with a wooden stirrer [it must be done in a completely different fashion regarding both the jar and the utensil used for pounding, since salt does not need to be fresh]. But the School of Hillel say, Spices may be ground in the usual manner with a stone pestle, and salt with a wooden pestle [which is somewhat an unusual manner]. (8) Regarding the person who

selects peas on a Festival: The School of Shammai say, He may select [by hand] the edible parts and eat. But the School of Hillel say, He selects as usual [i.e., removing the bad ones] into his lap, into a basket, or into a dish, but not on a table, nor into a sifter or sieve [because it might seem as if he is preparing a great quantity to be used for the next day]. Rabban Gamliel says, He may also soak and skim [off the refuse]. (9) The School of Shammai say, A person may send on a Festival only [ready to eat] portions. But the School of Hillel say, He may send cattle, game, and poultry, whether live or slaughtered. He may send wines, oils, and fine flours and peas, but not grain [which cannot be used on the Festival, since it must be ground, which is prohibited to do on a Festival]. And Rabbi Shimon permits [the sending] of grain [for it too, can be used on the Festival by grounding them in a small mortar]. (10) A person may send [on a Festival] garments, whether sewn or not sewn, even if they contain *kilayim* [and are prohibited to wear], provided they are for the needs of the Festival [in the case of *kilayim* it may be used in certain

תבלין גדוכין במעוף של עץ. והמלח בפרך, ובעץ הפרור, ובית הלל אומרים תבלין גדוכין כדרךך במדוך של אבן, והמלח במדוך של עץ: ח הבורר קטנית ביום טוב, בית שמאי אומרים, בורר אכל ואוכל. ובית הלל אומרים, בורר כדרכו בחיקו בקגון ובתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה. רבן גמליאל אומר, אף מדיח ושולה: ט בית שמאי אומרים, אין משלחין ביום טוב אלא מנות. ובית הלל אומרים, משלחין בהמה חייה ועוף, בין חיים בין שחויטין. משלחין יגות שמנים וסלתות וקטניות, אבל לא תבואה, ורבי שמעון מתיר בתבואה: י משלחין כלים, בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על פי שיש בהן כלאים, והן לצורך

רבנו עובדיה מברטנורא

טוב, הלכך אין מוליכין תרומה ביום טוב: ז במדוך של עץ. אבל לא של אבן. ומיהו במדוך של עץ גדוכין כדרךך ואין צריך שינוי, מפני שהן מפיגין טעמן אם גדוכין מאתמול: והמלח בפרך. של חרס ידוכנו: או בעץ פרור. הוא הכף שמגיסין בו הקדירה, דמלח בעי שינוי, שהיה לו לדרך מאתמול, שאינו מפיג טעמו. והלכה שהבא לדרך מלח ביו"ט מטה המדוכה על צדה ורך על ידי שינוי. והתבלין גדוכין כדרךך ואין צריך שינוי: ח בורר אוכל. מלקט האוכל אחד אחד מן הפסולת: בורר כדרכו בחיקו. ובלבד שלא יהיה טורח ברירת הפסולת מרובה. אבל אם טורח ברירת הפסולת מרובה על טורח ברירת האוכל כגון שהפסולת דק ביותר אע"פ שהאוכל מרובה בשיעורו על הפסולת, מודים בית הלל שבורר את האוכל ומניח את הפסולת, דלמעוטי בטרחא עדיף: אף מריח ושולה. שמביא כלי מלא קטנית ונותן עליו מים והפסולת צף על פני המים ומסיר אותו בידו. שולה, כמו של נעלך (שמות ג). ואין הלכה כרבן גמליאל: ט אין משלחין ביום טוב. דורון איש לרעהו: אלא מנות. דבר מוכן שאין עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר ודגים: ובית הלל אומרים כו'. ולא שרו בית הלל אלא לשלוח על ידי אדם אחד או שנים. אבל שלשה בני אדם או יותר נושאי מנחה אסור, דאושא מלתא טובא ונראין כמוליכין למכור בשוק: אבל לא תבואה. שאינה ראויה לאכילה שהרי צריכה טחינה ואין טוחנין ביום טוב: ור' שמעון מתיר בתבואה. שיכול לכתשה במכתשת קטנה ויבשלה מעשה קדירה. ואין הלכה כר' שמעון: י משלחין כלים תפורין. דחוו למלוש. ושאינן תפורין חוו לאכסויי. כלאים.

cases to sit on]; but [he may not send] a hobnailed sandal (see Talmud, Shabbat 60a) nor an unsewn shoe. Rabbi Yehudah says, Nor [may he send] a white shoe, because this requires a craftsman [to blacken them]. This is

the general rule: Whatever may be used on the Festival may be sent [on the Festival].

רבנו עובדיה מברטנורא

כשהן קשין שאין מחממין, מותר לשכב עליהם: סנדל המסומר. של עץ מחופה מסמרים. שגזרו חכמים עליו שלא לנעלו בשבת ויו"ט, משום מעשה שהיה שנהרגו הרוגי מלכות על ידו, כמבואר במסכת שבת פרק במה אשה יוצאה (דף 10): **ולא מנעל שאינו תפור**. ואפילו הוא מחובר ביתדות של עץ וכיוצא בהן: **אף לא מנעל לבן**. באתריה דר' יהודה לא היו נועלים מנעל לבן עד שמשחירין אותו: שצריך אומן. להשחירו: **כל שנאותין בו**. הכי קאמר, כל שנאותין בו בחול כמות שהוא ואינו צריך למלאכה אחרת, אע"פ שאין נאותין בו ביום טוב כגון תפלין שבחול לובשין אותן כמות שהן וביום טוב אין לובשין אותן, משלחין אותן ביום טוב:

Gemara Betzah 14a

גמרא ביצה דף יד

"[One may send clothes,] whether sewn up" As for sewn [articles] it is well, for they are fit for garments: [Likewise] unsewn [articles] too, [as] they are fit for a covering. But for what are *kil'ayim* fit? And if you say they can be used to fold under him [to be used as a cushion], surely it was taught: Neither shall there come upon you [a garment of two kinds of stuff, of wool and linen stuff mingled together,]" (Leviticus 19:19) but you may spread it beneath you. But the Sages said: It is forbidden to do so lest a thread might cling to his body! And if you say [that it is permissible] when there is something interposing between them, surely Rabbi Shimon ben Pazzi said in the name of Rabbi

בין תפורים וכו'. בשלמא תפורים חזו למלבוש שאין תפורים נמי חזו לכסויי אלא כלאים. למאי חזו, וכי תימא חזו למימד תותה והתניא (ויקרא יט) לא יעלה עליך. אבל אתה יכול להציעו תחתיד, אבל אמרו חכמים: אסור לעשות פן שפא תפרך לו נימא על בשרו. וכי תימא דמפסיק מידי דביני ביני. והא אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלים אפלו עשר מצעות זו על גב זו וכלאים תחתיהן אסור לישן עליהם משום שנאמר לא יעלה עליך אלא בוילון והאמר עולא וילון טמא מפני שהשמש מתחמם כנגדו אלא בקשין. וכי הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע האי נמטא גמא דגריש שריא אמר רב פפא ערדלין

Yehoshua ben Levi, who said in the name of Rabbi Yose ben Shaul, who said in the name of Rabbi in the name of the Holy Community at Jerusalem: Even if ten mattresses lie one on top of the other and [some material of] *kil'ayim* is beneath them, it is forbidden to sleep on it! And if [you say] it refers to a curtain [i.e., it can be used as a curtain], surely Ulla said: Why did [the Sages] say a curtain is unclean [i.e., it could become unclean] because the attendant warms himself beside it [so too it (a curtain) may not be made from *kil'ayim* since it could be used as a wrap]! Rather [this refers] to hard material [which does not add warmth and therefore it is permitted to sit on it], just as Rav Huna the son of Rav Yehoshua said: The coarse felt mattresses [coming] from Narash are permitted [to sit on, even though they contain *kil'ayim*]. Rav Papa said:

Slippers [that are made to be worn on top of the shoes] are not [forbidden] on account of *kil'ayim*. Rava said: These money bags do not come under [the law of] *kil'ayim* but seed-bags do come under [the law] of *kil'ayim* [and therefore may not be placed on the lap]. Rav Ashi said: Neither [money] purses nor seed-bags are subject to [the law of] *kil'ayim*, because it is not the usual practice to warm oneself with these.

אין בהן משום כלאים רבא אמר הגי צררי דפשיטי אין בהם משום כלאים. דבזרני יש בהם משום כלאים. רב אשי אמר אהד זה ואחד זה אין בהם משום כלאים לפי שאין דרך חמום בכך:

וזהר וארא דף כ"ו ע"ב

פתח רבי אלעזר ואמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי הוא האלהים הוא קרא הכי מבעי ליה וידעת היום כי יי הוא האלהים והשבות אל לבבך (אלא ופאה הוא מאן דישתדל באורחא). תנו (תא חזי) והשבות אל לבך מבעי ליה. אלא אמר משה אי את בעי למינקם על דא ולמנדע כי יי הוא האלהים והשבות אל לבבך וכדין תנדע ליה. לבבך יצר טוב ויצר רע דאתפליל דא בדא ואיהו חד. כדין תשכח כי יי הוא האלהים דהא אתפליל דא בדא ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך למנדע מלה. תו אמר רבי אלעזר חבין עבדין פגימותא לעילא. מאי פגימותא דשמאלא לא אתפליל בימינא. ויצר רע לא אתפליל ביצר טוב בגין חוביהו דבני נשא. ופגימו לא עבדי אלא לון ממש. הדרא הוא דכתיב (דברים לב) שחת לו לא בניו מומם. בכיכול עבדי ולא עבדי. דלא יתמשך עליהו ברכן דלעילא במה דאת אמר ויצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי דהא שמיא נטלי לון לגרמיהו ברכאן מה דיצטרדי. ולא נטלי לאמשכא לתתא ודאי מומם דאנון חבין איהיתו לו בוא"ו דלא אתפליל ימינא בשמאלא בגין דלא יתמשכון ברכאן לתתאי לא בא"ו דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא. בגין דחבין מפרישין יצר רע מיצר טוב. ומתדבקן ביצר רע. רבי אבא פתח ואמר ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. כהאי גוונא. הכא אתרמיזו יחודא קדישא ואוהרה הוא לבר נש ליחדא שמה קדישא כדקא יאות ברחימו עלאה בכל לבבך דא ימינא ושמאלא (ניא קדישא) דאקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך דא נפש דוד דאתיהיבת ביניהו. ובכל מאדך לאתללא לון לעילא באתר דלית ביה שיעורא הכא הוא יחודא שלים למרחם ליה לקדשא בריה הוא כדקא יאות:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Sefer Chasidim, Chapter 183, 184

ספר חסידים סימן קפג קפד

There was individual who had a tendency to hurt the feelings of a certain Sage. They said to that sage, "How great is that man's sin for having hurt your feelings when you have done him no wrong!" The sage replied, "I do not fault him. Rather, it is my sins that have caused this." They said, "It would be a good deed for you to punish and curse him." He replied, "If

אחד היה מצער את החכם ואמרו לחכם במה גדול עון אותו האיש שמצערך על לא פשע אמר לו החכם: איני מפשיעו אלא עונותי עשו לי. אמר: מצודה לך להענישו ולקללו. אמר לו: אם בן הייתי מעניש ומקלל את עצמי בי עונותי גרמו לצער זה שהרי אמר הכתוב: האלהים מצא את עון עבדיך. אמר יהודה:

so, I should punish and curse myself, for my sins have caused this trouble." For Scripture says, "God has found the sin of your servants." (Genesis 44:16) Yehudah said [to his brother Yoseph],

it is clear to me that one of your servants put the goblet into his sack. But our sins caused this trouble to come upon us. For this reason, when Shim'i cursed David, David said, "Leave him alone and let him curse, for the Lord has said to him" (II Samuel 16:11)— and my sin caused it. If I had not sinned, Amnon would not have come to lie with Tamar, and Avshalom would not have rebelled against his father and lain with his father's wives. Therefore, "Why then should a living man complain, a man about his sins?" (Lamentations 3:39) There are three whom are identified [as such] by three things: a humble person, in his moment of anger; a hero, in war; and a friend, at the moment of need.

בָּרוּר לִי שֶׁאֶחָד מֵעַבְדֶיךָ שֶׁם הִגְבִיעַ בְּאִמְתַּחַתוֹ
אֶלָּא עֲוֹנֵנוּ גָרַם שֶׁבָּא לָנוּ לְצַעַר לְכֵן בְּשֶׁקְלָל
שְׁמֵעִי אֶת דְּוֹד אָמַר דְּוֹד (ש"ב טז) הִנִּיחוּ לוֹ
וַיִּקְלָל כִּי ה' אָמַר לוֹ וְעֹנֵי גָרַם אִם לֹא הִיִּיתִי
חוּטָא לֹא בָּא אֲמָנוֹן לְשֹׁכֵב עִם תָּמָר וְלֹא הִיָּה
אֲבִשְׁלוֹם מוֹרֵד בְּאֲבִיו וְשׁוֹכֵב עִם נָשֵׁי אָבִיו,
לְפִיכָף מָה יִתְאוּנֶן אָדָם חַי גָּבֵר עַל חֲטָאָיו:
שְׁלֹשָׁה אֵינָן נוֹדְעִים אֶלָּא בְּשִׁלְשָׁה דְּבָרִים
הָעֵנָּה בְּשַׁעַת כַּעֲסוֹ וְהַגְּבוּר בְּמִלְחָמָה וְהָאוֹהֵב
בְּשַׁעַת הַצָּרָה:

Practical Law:

Rambam, Laws of Blessings, Chapters 2-3

(1) If someone ate but forgot to recite the Grace after meals: If he remembers before the food is digested, he [still] says the blessing. If the food has already been digested, he does not recite the blessing. If it eludes him and he cannot recall whether or not he recited the blessing, he does recite the blessing, provided that the food has not yet been digested. (2) There are five species [of grain]: Wheat, barley, spelt, oats and rye. Spelt is a type of wheat. Oats and rye are types of barley. These five species, are always referred to [in *halachic* sources] when they are sheaves as "*tevuah*". After they are threshed and winnowed, they are called "*dagan*". When they are ground, their flour is kneaded, and they are baked, they are referred to as "bread." The bread made from any of these [varieties of flour] is what is referred to [in the sources] at all times as "bread" [*par*], as long as there is no accompanying [modifying term].

הלכה

הרמב"ם הלכות ברכות פרק ב-ג

א מי שֶׁאֶכַל וְשָׁכַח וְלֹא בֵרַךְ. אִם נִזְכַּר קִדְּם
שִׁיתַּעֲבֵל הַמֵּאֲכָל שְׁבִמְעֵיו חוּזֵר וּמְבָרֵךְ.
נִתְעַבַּל הַמְּזוֹן בְּמֵעֵיו אֵינּוּ חוּזֵר וּמְבָרֵךְ. וְאִם
נִעְלַם מִמֶּנּוּ וְלֹא יָדַע אִם בֵּרַךְ אוֹ לֹא בֵּרַךְ חוּזֵר
וּמְבָרֵךְ. וְהוּא שְׂלֵא נִתְעַבַּל הַמְּזוֹן שְׁבִמְעֵיו: ב
הַמִּשָּׁה מֵינִין הֵן: הַחֲטִיף וְהַשְּׁעוּרִין וְהַבִּסְמִין
וְשִׁבְלַת שׁוּעַל וְשִׁיפּוֹן. הַבִּסְמִין מִמֵּין הַחֲטִיף
וְשִׁבְלַת שׁוּעַל וְשִׁיפּוֹן מִמֵּין הַשְּׁעוּרִין. וְהַמִּשָּׁה
מֵינִין הָאֵלוּ כְּשֶׁהֵן שְׁבָלִים נִקְרָאִים תְּבוּאָה בְּכָל
מְקוֹם וְאַחַר שִׁדְּשִׁין וְזוֹרִין אוֹתָן נִקְרָאִין דָּגָן
וּכְשִׁטּוּחֲנִין אוֹתָן וְלִשִׁין אֶת קִמְחוֹן וְאוֹפִין אוֹתָן
נִקְרָאִים פֶּת. וְהַפֶּת הַנִּעֲשֶׂה מֵאֶחָד מֵהֵן הִיא
הַנִּקְרָאת פֶּת בְּכָל מְקוֹם בְּלֹא לוּוִי: